

необхідним рівнем теоретичних знань, сучасними практичними вміннями реалізовувати інноваційні освітні технології.

Список використаних джерел

1. *Dublin Descriptors [Electronic resource]. Mode of access : URL: http://www.tcd.ie/teaching-learning/academic-development/assets/pdf/dublin_descriptors.pdf.* 2. *The European Qualifications Framework for Lifelong Learning Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 10 pp. URL: <https://ec.europa.eu/ploteus/search/site>.*

С. І. Баранник, В. В. Єхалов, К. В. Мізякіна, К. С. Бараннік

ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ «КЛІПОВОГО МИСЛЕННЯ» У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ТА ЇХ ІНТЕГРАЦІЯ У ВИЩУ МЕДИЧНУ ОСВІТУ

Вступ. Відомо, що посилення ролі інформації, інформаційних технологій призвело до того, що сучасне суспільство існує на новому етапі розвитку - інформаційному. Виникає принципово новий спосіб комунікації та трансляції інформації, який отримав назву «екранної культури». По суті справи, формується нове середовище проживання людини - інформаційне суспільство, специфікою якого є передача інформації за допомогою рухомого зображення, що доповнюється звуками. Вплив інформаційного суспільства торкається сфери суспільства людей, їх навчання та процесів управління. Під його впливом відбувається зміна мислення, в зв'язку з чим все частіше в науковій літературі з'являються такі поняття, як «людина-екран», «кліпове мислення», «кліпова свідомість» [1, с. 9]. У зв'язку з інформатизацією освіти, яку сьогодні вважають майже панацеєю, виникають ризики втрати творчої культурно-генеруючої здатності цілих поколінь. Якщо старше покоління ще зберегло й інші форми сприйняття наданої інформації (осмислення, порівняння, аналіз, критику, тощо), то у молодого покоління, і студентів в першу чергу, все більше виявляється динамічне, мозаїчне, «кліпове» отримання, переробка та надання образності інформації, насамперед - навчальної. Людина не може довго концентруватися на інформації, у неї значно знижується здатність до аналізу. Власникові кліпового мислення важко аналізувати ситуацію, оскільки будь-яка інформація не затримується в його свідомості і швидко змінюється новою [2, с.39]. Падає рівень успішності і знижується коефіцієнт засвоєння знань. Люди швидко забувають те, чого їх недавно вчили, і не можуть осилити твори класичної літератури [3, с.175; 4, с.242]. «Кліповий» спосіб роботи з інформацією додає динамізму пізнавальній навчальній діяльності, що дозволяє в умовах зростаючого обсягу навчального матеріалу встигати, іноді хоч би формально, виконати необхідні завдання: часто ми потрапляємо до ситуації, коли щось згадуємо, але не до кінця впевнені в точності відтворення інформації. «Кліпова» поведінка дозволяє бачити багатоплановість, багатоваріантність, неоднозначність підходів до аналізу або вирішення конкретних питань і завдань (таке мислення допомагає аудиторії краще усвідомлювати та розуміти найрізноманітніші зв'язки між явищами та подіями). Кліпове мислення може використовуватися як захисна реакція організму на інформаційну перевантаженість, сприяє більшій адаптації до мінливої соціальної реальності та її пізнання; якщо враховувати всю ту інформацію, яку бачить і чує за день людина, плюс «всесвітнє звалище» Інтернет, то немає нічого дивного в тому, що її мислення змінюється, підлаштовується, адаптується до нових умов [6, с. 207-215]. Однак, разом з тим, «кліпова культура» – це реакція на суспільну динаміку та на інформаційний бум, що допомагає людині у самозбереженні та адаптації до довкілля. Таким чином можна сказати, що за допомогою «кліпового мислення» людина рятується від того потоку інформації, який на

неї тисне. Загалом у сучасній науці кліпове мислення переважно згадують у негативному значенні, у контексті трансформації свідомості, що характеризується деградацією. Багато кажуть про поверхнєве, еклектичне, стереотипне сприйняття інформації. Визначають і позитивні моменти: по-перше, це захисна функція, що відсікає величезний об'єм інформації, якої стає все більше, дає можливість швидко отримати результат, оперуючи певними даними. У будь-якому випадку чинники, які спровокували формування кліпового мислення відомі, а це електронна видавницька справа та мережеві засоби масової інформації, Інтернет, мобільні пристрої, тобто технології, які є руховою силою прогресу, який, як відомо, незворотній. Кліпова культура стає невід'ємною складовою, що характеризує антропологічний тип людини інформаційного суспільства. Усе це потребує окремого ґрунтовного дослідження [9]. Кліпове мислення є новою формою розвитку відносин людини з інформацією, яку необхідно широко вивчати.

Мета дослідження. У своїй роботі ми намагалися провести аналіз впливу «кліпового мислення» на здатність студентів-медиків до засвоєння практичного матеріалу протягом навчання у вищому навчальному закладі, а також визначити його рівень у різних групах студентів.

Матеріал і методи. Матеріалом для дослідження стали результати анонімного опитування 300 осіб студентів III курсу медичного факультету і лікарів інтернів, які проходили очний цикл навчання у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» протягом 2016/17 навчального року (група А – 100 осіб), лікарів інтернів (група Б – 100 осіб), і група В (100 осіб студентів III курсу) 2018/19 навчального року. Для опитування використовували анкету [5, с. 142; 6, с. 208], яка містила різноманітного плану 30 питань з двома варіантами відповіді, одна з яких була правильною стосовно визначення схильності до «кліпового мислення». Обробка отриманих даних, їх порівняння з наведеними літературними даними інших дослідників та двох груп власного дослідження дозволила не тільки оцінити його рівень але й визначити особистості розумового підходу до використання цього виду мислення особами різних груп дослідження.

Результати досліджень. Отримані дані у студентів групи А показали, що середній показник правильних відповідей (14,36) був у 14% опитуваних, 53% особи не досягли його і 33% – перевершили цей показник. Лікарі-інтерни групи Б показали менший середній показник правильних відповідей (12,0). Його досягли 10,25% опитуваних, проте кількість тих осіб, які його не досягли, або перевершили була однаковою – по 44,87%. Але якщо встановити критерій оцінювання у 15 вірних відповідей, то серед студентів групи А, які його перебільшили було осіб (33%), а серед лікарів-інтернів групи Б – 17 осіб (17%). Що стосується студентів групи В, то середній показник правильних відповідей у них складав 14,1 і його досягли 17% опитуваних. 37% опитуваних цієї групи не досягли його але 46% – перевершили цей показник. Якщо провести порівняння з критерієм оцінювання у 15 вірних відповідей, то серед студентів групи В, які його перевершили було 36%, що також більше ніж у групах А і Б. Це може свідчити про позитивні тенденції до еволюційного зростання показника здібності до «клопового мислення» у наступних вікових групах студентів.

Якісний аналіз конкретних відповідей на питання анкети показав, що студенти порівняно із лікарями-інтернами більше схильні отримувати інформацію через наочну демонстрацію матеріалу, проте їм важко відокремити раціональну інформацію серед загальних положень, що забирає багато часу під час роботи із спеціальною літературою. Це можна пояснити тим, що вони перебувають на стані накопичення обсягу базового навчального матеріалу порівняно із лікарями-інтернами, які більше закріплюють отриманий попередньо рівень знань. Не зважаючи на достатню прихильність до використання новітніх комп'ютерних технологій отримання інформації

(72% проти 49% у лікарів-інтернів), більшість студентів полюбують читати книжки (95% проти 75% у лікарів-інтернів), зміст яких вони краще запам'ятовують (79% проти 66%) і намагаються записати для подальшого використання (93% проти 75%). Студенти краще розуміють матеріал, який вивчають разом із викладачем (80% проти 64%), ніж той що мають отримати через Інтернет. Але слід зауважити, що недостатність досвіду вимушує студентів приділяти більшу увагу до ретельного вивчення об'єкту замість формування загального уявлення про нього (66% проти 55%). Загальний аналіз показав, що сучасні студенти і лікарі-інтерни достатньо вільно орієнтуються у сучасному ритмі життя, вдало використовують сучасні джерела інформації.

Якісний порівняльний аналіз, проведений серед студентів груп А і В, яких розділяють 2 роки навчання на III курсі, показав наступні дані. Студенти групи В мали більшу стійкість до можливих сторонніх перешкод до опанування певною учбовою інформацією. При цьому вони однаково використовували навчальну інформацію і не вимагали особливих умов її отримання. У досягненні мети вони більш вдало орієнтувалися у вирішенні завдань з екстремальної допомоги і прийнятті правильного рішення. Проте використовували мінімальний обсяг інформації. Для отримання необхідної інформації ретельно аналізували отримання її з електронних носіїв, Інтернету. Вважали, що успішно розвиватися без інформаційної системи аналогічної до наших комп'ютерів можливо, але для цього необхідно мати достатній рівень професійної підготовки. Як і студенти групи А вони полюбили читати професійну літературу, але підкреслювали переваги наочної інформації (відеофільми, комп'ютерні програми навчання). Їх приваблює стабільна ситуація, і вони намагаються все ж таки робити необхідні записи у конспектах лекцій, на відміну від інформації в Інтернеті. Для формування загального уявлення про явище або об'єкт вони вважають наявність способів швидкого отримання інформації.

Отримані дані співпадають із даними попередніх досліджень і публікацій [7, с.2-3]. Так, у студентів негативна «кліповість» виявляється яскравіше: це пов'язано з тим, що викладачі вимагають від них вивчати першоджерела, навчальну літературу, конспектувати та аналізувати спеціальну інформацію. і коли вони цього не роблять, починається пошук інтерактивних методів навчання та впливу; по-друге, з глобальною інформатизацією суспільства за останній десяток років неймовірно прискорився темп обміну інформації, яка вселяє в юнака впевненість у швидкому простому вирішенні складного для нього завдання: навіщо йти в бібліотеку, щоб взяти, а потім прочитати монографію за темою, коли досить відкрити Google, знайти, скачати з мережі найпершу (яка майже ніколи не відповідає сучасним вимогам) інформацію, або відкрито сказати викладачеві: «Навіщо дома готуватися, якщо ви нам все одно все поясните». Це вже формування споживацького підходу до навчання. Покоління «швидких кнопок» хоче, щоб навчальна інформація надавалася їм у звичній для них стислій, «кліповій» формі (презентації занять, стислі конспекти, опорні схеми, малюнки, тощо). Ці вимоги досить недостатньо враховуються авторами нових освітніх програм, сучасних підручників. Людина не може довго концентруватися на інформації, у неї значно знижується здатність до аналізу. Власникові кліпового мислення важко аналізувати ситуацію, оскільки будь-яка інформація не затримується в його свідомості і швидко змінюється новою. Падає рівень успішності і знижується коефіцієнт засвоєння знань. Люди швидко забувають те, чого їх недавно вчили, і не можуть осилити твори класичної літератури.

Висновки. Сучасна медична освіта вимагає формування якісно нового підходу до навчального процесу, що базуватиметься на формуванні та розвитку клінічного мислення з урахуванням психологічних особливостей сучасної молоді. «Кліповий» спосіб роботи з інформацією додає динамізму пізнавальній навчальній діяльності, що дозволяє в умовах зростаючого обсягу навчального матеріалу встигати, іноді

хоч би формально, виконати необхідні завдання. «Кліпова» поведінка дозволяє бачити багатоплановість, багатоваріантність, неоднозначність підходів до аналізу або вирішення конкретних питань і завдань (таке мислення допомагає аудиторії краще усвідомлювати та розуміти найрізноманітніші зв'язки між явищами та подіями). Проте, не можна нехтувати і негативними наслідками цього процесу. Побудова навчального процесу відповідно до потреб навчальної програми повинна враховувати власні задачі на тлі прогресивних змін мислення молоді. Результати не мають бути остаточними, але вони свідчать про позитивні тенденції до еволюційного зростання показника здібності до «кліпового мислення» у наступних вікових групах студентів. Отримані результати збігаються із такими, що професійна підготовка студентів, які тільки опановують базовими дисциплінами і лікарями-інтернами, які закінчили основний курс навчання дає схожі, але в той же час і різні дані однакового опитування. Не можна остаточно визначити, у якій групі більше переважає рівень «кліпового мислення». Проте, цей факт свідчить про незворотність змін «нового мислення», що слід враховувати у викладацькій діяльності. Сучасна освіта нездатна змусити людину створювати стійкі логічні ланцюжки і якісно систематизувати отримані дані. Натомість із кожним роком кількість людей із кліповим мисленням у стінах вищих навчальних закладів буде збільшуватися. І це вимагає шукати шляхи пристосування системи вищої освіти до сучасності.

Список використаних джерел

1. Баранник С.І. Інтеграція «кліпового мислення» в сучасну вищу медичну освіту / С.І. Баранник, В.В. Єхалов, І.А. Романюта, П.В. Лященко // Південноукраїнський медичний науковий журнал. – 2018. – №19(19) лютий. – С. 8-12. 2. Гич Г. М. «Кліпове» мислення молоді: друг чи ворог навчання? / Г.М. Гич // Наукові праці. Педагогіка, 2016. Вип. 257. - т. 269. - С.38-42. 3. Єхалов В.В. «Кліпове мислення» та сучасна вища медична освіта / В.В. Єхалов, В.А. Седінкін, С.І. Баранник // Актуальні питання освіти і науки: збірник наукових статей, матеріали V міжнародної науково-практичної конференції 10-11 листопада 2017 р. / Національна академія Національної гвардії України – Харків: ХОГОКЗ, 2017. – 384 с. – С. 172-178. 4. Єхалов В.В. Клінічне та «кліпове» мислення у лікарів-інтернів / В.В. Єхалов, А.В. Самойленко, І.А. Романюта, С.І. Баранник // Український журнал медицини, біології та спорту. – 2018. – Том 3, №1(10). – С. 241-244. 5. Літвінова М.Б. Досвід діагностування кліпового мислення / М.Б. Літвінова // Педагогічні науки – Випуск LXXVI, Том 3. – 2017. – С. 140-145. 6. Нестерова Л.Ю. Развитие клипового мышления у студентов в системе высшего образования посредством опорных граф-схем / Л.Ю. Нестерова, С.В. Напалков // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Серия: Социальные науки, 2016, № 4 (44) - С. 207 - 215. 7. Семеновских Т. В. Феномен «клипового мышления» в образовательной вузовской среде / Т.В. Семеновских // Интернет-журнал «Науковедение», 2014, вып. 5(24). - С. 1-10.

**O. O. Khaniukov, Y. D. Yehudina, L. V. Sapozhnychenko,
O. I. Kravchenko, O. S. Kalashnykova**

THE EFFECTIVENESS OF ACTIVE LEARNING METHOD FOR MEDICAL STUDENTS

Analysis of literature shows that the task of a new generation specialists training, including medical personnel, cannot be fully solved by traditional standard methods of learning. Traditional methods of teaching students aim mainly at acquisition, expansion and deepening of knowledge through transferring the information, its reproduction and doing specific professional action following the performed algorithm (recommended sequence of activities). Nevertheless, they are clearly insufficient as practice shows.

These old methods affect very little the main link of cognitive activities of students - thinking. To improve the quality of training, it becomes necessary to use modern active learning methods that provide creative activity of students, aim at the formation and development of professional thinking and their ability to master new ways of professional